



PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Stari majstori
Knjiga 1

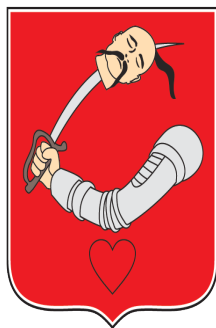
Partizanska knjiga

Sabrana dela Đure Đukanova
Knjiga 1
Đavolska snevačina
Slatkovodna neman

© Za ovo izdanje Partizanska knjiga

Urednici *Partizanske knjige* zahvaljuju Mokrinčanima i dragim prijateljima Srđanu V. Tešinu i Mići Vujičiću na podršci i svesrdnoj pomoći prilikom rada na ovoj knjizi, posebno Indeksu manje poznatih reči i izraza.

Ova knjiga objavljena je uz podršku Grada Kikinde i Udruženja *Kikinda Short*.



kikinda short
шорт

Urednici:
Srđan Srđić
Vladimir Arsenić

Đura Đukanov

**ĐAVOLSKA SNEVAČINA
SLATKOVODNA NEMAN**

Kikinda, 2016.

Predgovor

Pisanje na granici života i smrti

Dura Đukanov je bio, kako je to onomad rekao Bogdan Mrvoš, pančevački književnik, izdavač i prevodilac, retka ptica naše književnosti. Nesvikla da zoblje sa tuđeg dlana. Đukanov, koji je dosledno ispisivao letopise o unesrećenim ljudima, dobro je podnosio udarce ispod pojasa koje mu je zadavao život-krvnik, ali je, na kraju, od posledica tih mučkih udaraca stradao. Za njega se, kao za retko kog ovdašnjeg pisca, s pravom može konstatovati da je živeo onako kako je pisao. Iz iskustva je znao da treba da se čuva onoga o čemu piše, jer će sve to na kraju oživeti i doći mu glave, ali nije želeo – ili nije umeo – da pravi kompromise u životu i u literaturi. I zbog toga se njegovo životno i književno preduzeće može svesti na jednu reč: beskompromisnost.

Živeo je, kao i ja, u delu Mokrina koji se, više nego simbolično, zove Jaukovo. I nije to tek usputna životna činjenica koja nas povezuje. Đurin otac je bio šegrt kod mog dede, majstora-kobasičara na dobrom glasu. Obojica smo se ponosili svojim radničkim poreklom i čvrstom vezom s teškom zemljom i još težim ljudima koji hodaju po njoj. Banat postoji samo kao trezor pun morbidnosti, kako to onomad lepo reče naš slavni književni prethodnik Miloš Crnjanski. Mi volimo takav Banat, jer za drugi ne znamo.

Neobičnom igrom sudbine, obojica smo služili vojni rok u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, u kasarni „27. jul“ u Bihaću, u Intendantskom bataljonu. O nesreći koju je doživeo kao vojnik ispredale su se legende. Uistinu, bila je to jedna od onih bizarnih priča iz armije koje generacijama idu od usta do usta. Ja sam je, više od decenije nakon što se tragično odigrala, u neverici slušao od svojih pretpostavljenih. Đuri su bile veoma zabavne te iskrivljene

verzije njegove životne priče, koje kao da su svedočile o nekim njegovim iščašenim junacima, a ne o njemu samom.

Iako se Đurin prekratak život ne može svesti na niz urnebesnih vanknjiževnih anegdota, bio bih neiskren prema svom prijatelju ako se na ovom mestu ne bih podsetio njegovih legendarnih pijanstava ili njegovog neponovljivog šiz-plesanja uz nadrealni zvuk Hendriksove prašteće gitare koji se prolama mokrinskom diskotekom.

Ponekad je umeo da bude prek, da na seoskoj svečanoj večeri prezrivo pljune u tanjir za koji su mu oholo prigovorili da nije za njega postavljen ili da se u mojoj kući, i pored upozorenja mog oca-hemičara, napije tek ispečene rakije od dunje i da potom tri dana boluje od mamurluka, za koji je kasnije tvrdio da mu je ličio na sporu, ali sigurnu smrt. A u svet književnosti je ušao naivno i nevino, o čemu svedoči i anegdota o tome kako je na nekom književnom festivalu, na kom je osvojio nagradu za priču, odbio pivo koje mu je kupio Radovan Beli Marković i sramežljivo naručio porciju sladoleda.

Sećam se da mi je pričao kako je jedne zime, nakon celodnevnog pijančenja, ostao da prespava kod njega u Mokrinu Vojislav Despotov, njegov najprisniji literarni drug. Večerali su nekakav pasulj iz konzerve. Ujutru je autor *Deset deka duše* krenuo kući; oblačio se i obuvao s mukom, jer je, umesto cipele, s poda uzeo praznu konzervu od pasulja i stao da je nazuva. Mučio se, mučio i na kraju rezignirano odustao: Ne вреди, otekle mi noge od piva! Kasnije tog dana, kad je Despotov nekako otišao kući, svratim do Đure. Mama Vuka me poslužila krempitom i sokom od višanja, pa kaže prekorno Đuri: S ovako finim piscima treba da se družiš, a ne s onim što obuvaju konzerve! Đura joj cinično reče: Čekaj, mama, pokvarićemo mi i njega. Ali nisu. Šteta, imali su preča posla.

Đura mi je pričao istinite zgode o tome kako su Vojislav Despotov, Vujica Rešin Tucić, Branko Andrić Andrla i Đorđe Sudarski Red, kad bi se vraćali vozom s književnih večeri, kroz prozor bacali knjige lokalnih

literarnih zamlata koje bi im poklanjale kilograme svojih kvaziliterarnih baljezgarija. Đura je performans iz voza svojih novosadskih prijatelja nazvao đubrenje književnošću. Umeo je da bude surov prema piscima-diletantima, dosadnim poput podrepnih muva. Naročito je prezirao pisce na ideološkim zadacima svih vrsta i tipova. Na svu sreću, ja nisam bio među takvima. Provodio sam sate u memljivoj seoskoj biblioteci, slušajući Đurine vrcave priče o knjigama, njegovim i tuđim. On me je uveo u svet E.T. Hofmana, Luidija Pirandela, Rejmonda Karvera, Isaka Baševisa Singera, Itala Kalvina, Lorenza Sterna, Fransoa Rablea, Džejmisa Džojlsa, Hulija Kortasara, Jana Potockog, Horhea Luisa Borhesa, Kamila Hosea Sele i drugih mojih, i njegovih, učitelja kreativnog čitanja. Đura je bio vanserijski čitalac. O njemu je kružio mit kao o čoveku koji je čitao izuzetno mnogo. O pročitanim je katkad i pisao, prevashodno o knjigama savremenika, ali i o klasicima poput I. B. Singera. Temeljno se pripremao za pisanje svojih proza. Stvarajući mokrinske mitove, koje je objavio u knjizi *Dvojniki Vilijama Vilsona* (1997) pod pseudonimom Ludvig E. Dozalo, proučavao je Roberta Grevisa vredno i detaljno.

Đuri sam donosio svoje juvenilije, koje je on pažljivo čitao, trudeći se da mi ukaže, ali onako – izokola, na sve što sam mogao bolje da napišem ili na nešto što je smatrao dobro napisanim. Voleo sam tog namćorastog, ciničnog i komplikovanog čoveka. Uživao sam u njegovim knjigama, u grotesknim pričama o marginalcima i gubitnicima. Prema meni se odnosio zaštitnički i pokroviteljski. Štaviše, on me je promovisao u pisca, zbog njega sam, na kraju krajeva, postao pisac i zbog njega pišem tako kako pišem.

Iako je knjige objavljivao u *Matici srpskoj i Književnoj opštini Vršac*, neporeciva je istina da Đura Đukanov nije imao sreće s izdavačima i sa širom recepcijom svog književnog dela koje je stajalo izvan glavnih tokova srpske književnosti. O njegovim prozama su svojevremeno pisali, između ostalih, Milorad Milenković Šum, Milan Nenadić, Raša Popov, Božidar Vujić, Radoslav Bratić, Dragi Bugarčić

i Bogdan Mrvoš. Poslednjih nekoliko godina, zahvaljujući pre svega književnoj nagradi za mlade pripovedače nazvanoj po njemu, o njegovim knjigama i njemu kao, nažalost, marginalizovanom autoru pišu Radivoj Šajtinac, Mića Vujičić i Srđan Srdić. Ovom kratkom spisku Đurinih apologeta dodajem i svoje ime, a osim što sam ga rado objavljivao u časopisu *Severni bunker* ili nedeljniku *Kikindske*, u spomen na njega inicirao sam Nagradu „Đura Đukanov“, koju Narodna biblioteka „Jovan Popović“ dodeljuje od 2005. godine, njegovu priču sam uvrstio u tematsku antologiju *Bunker* i koristim svaku priliku da istaknem njegov nemerljiv uticaj na moje stvaralaštvo. Nije nevažan podatak da je 2014. godine na novosadskom Filozofskom fakultetu Aleksandra Stojković odbranila master rad na temu „Fonetski i morfološki dijalektizmi u romanu *Đavolska snevačina* Đure Đukanova“. Podsetiću i na to da je Đurina vanserijska priča s pravom uvrštena u antologiju najkraće srpske priče 20. veka *Mala kutija* Mihajla Pantića, koji ga ocenjuje kao realističkog pripovedača ovovremenih banatskih mitova i obreda paorskog života na zemlji i sa zemljom, usredsređenog na presni svakodnevni detalj i na dijalekatsku autentičnost jezika.

Nepраведно skrajnuti zrenjaninski pisac Milorad Milenković Šum, pišući recenziju za roman *Slatkovodna neman ili Ozren Osvetnik i Ozren Fantom* (1985), skicirao je temeljnu osobinu Đurinih proza: Jezik u njegovoj literaturi je težak i pogan. Situacije i događaji u romanu sadrže izvesnu dozu morbidnosti, ali je često i sam život takav, što njegovo stvaralaštvo čini još životnijim, vrednijim... Đurini (anti)junaci su izopštenici, lumpenproleter, parije, raspopi, vagabundi, mesne lude, udrijankeli, suklenčine, opajdare, šušumige, kurkućice i karakondžule. Jedna od njegovih knjiga pripovedaka nosi naslov *Luda pali sveće* (1988). Tu su knjigu, da se ne zaboravi, recenzirali vojvođanski klasici Aleksandar Tišma i Vojislav Despotov. Na koricama knjige ruke širi obezglavljeni, dežmekasti seljak koji je, to je sasvim jasno,

pijan kao zemlja. Takvim je karakterima i sam Đukanov bio opčinjen. Pisao je o tim naoko mirnim paorima kojima je za pojasom zadenuta oštra banatska brisa koju će zabosti nekome u stomak čim im rakija udari u glavu. Đura je i pio s takvima u mokrinskom bircuzu simboličkog naziva *Mrtvačnica*. On nije zamišljao život proze drugačijim od stvarnog života. Opasan je čovek Đure Đukanova. Opasan po sebe samoga najpre, napisao je Raša Popov u pogovoru knjige pripovedaka *Domaći sapun* (1982). Naivni i mekani ljudi ne postoje nigde, pa ni u Banatu, zaključuje Popov, ali se i pita: Hoćemo li mi, Banačani, voleti ovu i takvu prozu o sebi? U priči *Domaći sapun*, precizira Popov, Đura Đukanov – banatski Mopasan, istražuje same granice života i smrti, poljanu večitog sumraka. Takvu priču smeju da napišu samo oni koji se ne plaše da pišu u grču.

Sedeći za prastarom pisaćom mašinom marke Olimpija, najčešće u kuhinji svoje majke Vuke, Đura je stvarao paorsku prozu, u kojoj je dominantan čovekljuštura iz kog je isceden sav život. To je Banačanin sa seoske periferije, sa pustara, njiva, iz jamura i bara, izmešan sa životinjama i silama tamnog vilajeta, piše Božidar Vujić, pesnik i prevodilac iz Pančeva, o noveli *Voz svetog Petra* (1990). Đurinu (paorsku) prozu odlikuju grotesknost karaktera i apsurdnost radnje. Po pravilu, junaci ovih proza, kad se sklopi njihov udes, ostaju u ponečem strašno prikraćeni, trajno oštećeni, sneveseljeni, zapisao je Bogdan Mrvoš o *Vozu svetog Petra*. U posthumno objavljenom romanu *Dvogled bez stakala* (2000), Đura je već u naslovu naznačio kako na život gledaju njegovi junaci: kao kroz lažni dvogled bez optičkih sočiva, umišljajući da gledaju nešto što je veoma daleko, a što im zapravo stoji pred nosom. Zbog toga i u stvaran život uđu mamurni, kao da su dojeni prozuklim vinom umesto majčinim mlekom.

Poslednje reči koje smo razmenili, sudbonosne reči koje je izgovorio moj prvi i najverniji čitalac, pre nego što je ušao u mrak kafane fatalističkog imena *Mrtvačnica*, a ja otrčao kući da se javim urednicima Jovici Aćinu i Novici Tadiću, koji su mi poslali primerke mog prvog romana, bile su: Sve je proza!

Tragična je istina da je Đura Đukanov, najpre zbog žestokih izrugivanja palanačkog duha, poganog književnog jezika i opscenih priča o malom, nesrećnom čoveku, bio prezren. Nikome nije ostajao dužan! Kao nekada Embrouz Birs, zbog svojih priča je u džepu nosio otkočen pištolj. Da se zaštiti od svojih čitalaca. Po njemu nijedna ulica u Mokrinu nije nazvana, a na njegovoj rodnoj kući ili na mesnoj biblioteci u kojoj je radio nema spomen-table. I mali su izgledi da će se stvari po tom pitanju promeniti. Latini bi rekli: Nemo propheta in patria! Zar je moguće da je Mokrin toliko karikaturalno mesto?, pravio se nevest Đura u *Dvojniku Vilijama Vilsona*. Tek nakon tragične pogibije zadobija kultni status među iskrenim poštovaocima koji su voleli njegove knjige ili su ih tek nedavno otkrili, ali novih izdanja njegovih knjiga dosad nije bilo. Sudbina njegovih neobjavljenih rukopisa o pet sela i jednom gradu je i dalje predmet nagađanja. Ne želim da verujem da ih je progutao htoski mrak. Ovo dvoknjižje, zlata vredno, baca novo svetlo na književno stvaralaštvo Đure Đukanova.

Srđan V. Tešin

**Đavolska snevačina
(1979)**

*zuni malo kokoškino jaje priko kuće
jer u njega čuči đavo sas budžom!*

Iza odabrane čete ni trava ne niče

*prvi bojem među nas paore, Van Bogen
Mokrinski, zec Borica, ker Grozdan,
kozička Mariška*

Znamo se od malih nogu. Dineri smo, pariija. Zajedno se kupali u Đukošinsku baru, muljom se mazali i, golišavi i ukaljužani, iskakali iz vode, pokazivali devojčicama kitu. Merili čija je najduža. Moja, čija bi. Ja mislim! Vrapce, kumrije, čvorkove sas gumpuškom, ciljali. Laste, makar da smo znali da su one korisne ptice jer tamanu muve, komarce i druge insekte. Nismo se gadili na nedosisane bombone, popine pogače, kerećije grožđe. Mesili brčkulj iz jendeka zajedno sas prašinom, pluvali u bušu topa od blata i vikali:

„Kukuriku, peto, ako nećeš pući, zuniću te na vr kući!“

Svagog proleća na Lazarovu subotu, crvenilo se nebo ko posle vetrine, babe drvenim rešetima kokale kukuruz, a mi priskakali vatre bukteće, dočekivali se na noge, šapama trljali oprljene obrve i trepavice. Zalud nas roditelji opominjali da ćemo, ako se dugo budemo motali oko vatre, noću u krevet da se upiškimo. Zalud pretili švičkavim vrbama, nakvašenim štranjkama, sirovim tulajima. Sas dorongi silazili tek kad nam se u glavu sve zaokrene, izmeša. Teturali smo ko nakresani Šandor, okrećali ko ćurke Bukurove.

Školu nismo baš nimalo ljubili. Srednji đaci. On je umo lepo da deklamuje, a ja sam uvek prvi dizo dva prsta uvis kad je učitelja Semz pito ko će da nabroji koje domaće životinje živu u naše selo. Onda naređam: Bača, Kača, Mama, Tetka. Ko Bogisav. Njemu svi ukućani životinje. A ocene je imo crvene prave, bele, šarene.

U zimu smo još kako-tako sedili u skamije, al u proleće, sunce kad sine, trava pored Zlatice probije zemlju i krene prema nebu, bežali smo od škole ko subotari od svinjske masti. Đavo nas ne bi zadržo. Ispišu nas prid kraj trećeg razreda. Pre tog, dve nedelje nismo išli na časove. Zajutro uzmemo knjige, kobajagi krenemo u školu, a pravac promenimo čim smotamo iza prvog ćoška, i pod Bakarnu ćupriju se zavučemo. Tamo bi sedili dok druga deca ne pođu iz škole. Jebavamo sojke. Onda se izmešano međ nji. Učitelj javio ocovima. Ovi nas išarali prutom. Ajte ovamo, da vidite kako se lebac zarađiva! Još bolje, mislim posle, sav sam se otrco. Nek ide u školu ko mora. Mom naukovanju za sva vremena sam kazo:

„Zdravo, školo, nisam te nikad ni volo, a ako bi te slučajno i zavolo, od sreće bi se razbolo!“

Tako i Vlastimir. I od tog doba, šta ja znam, prošlo vreme. Momčenje, tuče po firtaljovima, vojska... Počele godine da se kotršku, na zadrža i niko. Samnom, bar zasad, kasnije ko zna, sve je u redu. Radim, kućim kuću. Što se tiče Vlastimira, kazaću pa bilo to njemu pravo il ne, nije. Zdravo mi je čudnovat u poslednje vreme. Ko da je nečist.

Kuća mu stoji malo višlje od Đukošina. Matora je kolko i bara, možda i matorija. Sleme i gredice staromodnog su tipa iz doba kad je Marija Terezija išla po zemlji. Šteвица, ćaća mu, dobio je od države kad su Švabe uvatile džadu za Nemačku. Pokrivena trskom, sa svi strana ispodupirana bagremovim deblima, plaće za parajcom i krečom. Na vrata sobe koju Vlastimir najviše asnira, stoji žuto ofarbana tabla:

SOBA DI STVARA PRVI PAORSKI BOJEM

Slova crvena, drečkava. A tek unutra! Točkovi od kola, građe za bicikli, staru ćupovi, crepovi za piliće, drvena preslica. Po zidovima, kravećiji rogovi, artije, slike neki bradati ljudi. Bradonje. To su vilozofi, prosvetitelji, živopisci, objašnjavao mi je. Ko u muzej da si ušo. Od

knjižurina što su stojale u budžake, nuz astal, kod kreveta i nuz paorsku peć, svinjac sas tri korlata da sazidaš. Slova i slova. Od Mokrina do Vrbice putom mož ređati, još bi priostalo. Sve marširu. Te su njemu donele feler. Kupovo i redovno. Nisam pametan da kažem šta je interesantno nalazio unutra. Ja bi oćoravio. Čim stigne pripomoć iz Opštine. Koji dinar, taman da ne umreš od gladi. Poštaš donese, on pravac u Kikindu. Vlastirim, da se snabde sas pisanijama. Za dva dana sve spička, a već trećog se pojavi na moja vrata:

„Daj za sto dinara masti i jednu kašičicu paprike.“

Zemlje je imao prilično, ne bog zna kako rodne, al zemlja je zemlja, ne. Uzmü mu kad je počo vantazirati i izvoditi besne gliste. Opštinari pošlju listu za porez, on je založi u šporet, potpali vatru u peć paorsku. Onda dođu Mita milicajac i Mile džendir. Fenduju mu kola. Posle nekoliko meseci, opet evo Mite i Mileta. Odvedu konja, lepog, zelenca. Treći put se namerili na svinje. Vlastimir i dočekó isprid konke, ruke prikrstio na grudi junačke, uspio ustima:

„Dve iljade i nekog leta biće ono smakom sveta, pesnički je kazo. Bog otac i Sveti Petar kresniće varnicu vruću u vetar, oganj užareni sve će sapeći, ni staro ni mlado neće uteći!“

Mile i Mita se pogledu, odmanu rukom. Batali! Odu do svinjca. U korlat, svinja ni od korova. Gledu Mile i Mita pod šopru. Nema svinja, pojela cica. Gledu Mita i Mile u štalog. Nema svinja, pojela maca. Gledu Mita i Mile u zemlju, očima tražu mesto kuda su svinji propali. Mita i Mile.

„Di s i sakrio, Vlastimire? Govori, ne ševrdaj?“

„Oдно i đavo.“

„Kaki đavo?“ zgranu se Mita i Mile.

„Crveni! Noćas se izvuko ispod Bakarne ćuprije, gladalicom napilio nokte, noktóm isprobo jesu l dosta oštri, osvrno se na sve četir strane – proverava ima l koga u blizini. Tek onda se počó šunjati prema mom svinjcu,

uđe u korlat i veže svinjama žute pantljike oko vrata, zažviždio je bećarac i pošo. On napred, svinji za njim. Ko da i je omađijo. Došli su do ćuprije, svinji odjednom počnu drkćati, cvokoću zubima. Đavo se od srca nasmije, slatko. Sago se i čikno u dupe ono deblje svinjče. Deblje svinjče još jače zadrkće. Da ne bi pravio žao drugom, rogonja i njega čikne. I tako, svinji grokću, đavo čikne, đavo nji čika, sustane, sedne da se oduva, svinji ladu dupe u prašinu, đavo pilom oštri rogove, kad odjedared – nema ni đavola ni svinja. Pojela i pomrćina. Mojim rođenim očima sve sam gledao kroz prozor.“

Mita milicajac i Mile džendir zajedno su progutali pun čančić valjušaka, okrenu se – i nja! Odoše, bez pozdrava. Više nisu dolazili. Čate privedu zemlju u državnu svojinu. Vlastimirovu.

Bilo mi sumljivo to za svinje i đavola. Sve je izmislio, Mileta i Mitu da bi zabunio. Čuo da su ova dvojica krenuli po selu, dužnike fenduju. Otera svinje u Šumicu kod Ekonomije, u šipračće i sakrio, lancom sapo noge, da ne odu priko atara, a natrag, kući dotera i kad se vatra malo stišala. Sam i pokolje, meso i slaninu digo na tavan, mast prodo Ciganima.

Za đavola, postoji l, može biti istina a i ne mora. Govorka se da sedi ispred Bakarne ćuprije, rani se živim žabama, glistama i rovcima. Štrika vunene čarape, dodaju neki lažovi, za rode i laste, kad u jesen letu kroz oblake, da im ne ozebu noge. Klotfrkete, frketeklot. Drugi, braća – lažovi, tvrdu da je posto od mlogo mali đavolčići. Mali đavolčići ostali su iza konja koji se podaviše u jamurinu isprid ćuprije. Crven je, od promaje, glasno kije. Na zdravlje!

Kozu Marišku je nabavio od baba Njičke, pokojne, letos je ispustila dušu isprid Vitomirovog dućana. Dugačka dlaka, vime na četir duguljaste sise. Jako bradatu. Ime joj je nadeno po nekoj ajdari iz Padeja. Vucarali su se dok su za te stvari bili. Ja se već spremio da kumujem, piću vruće rakije kad čujem rasprcali se, dokurca mušterijo! Sas čovečijom Mariškom svašta je radio. Ako isto pravi i sas kozečijom, bolje da se obrati Ziravoj Mari za pomoć.

Boricu, zeca sas krznom na crne fljoke, klopavim i providnim ušima, ne znam di je nabavio. Prvi put ga nosio u ruku. Udara, kao, prc nekom Kockaru Ajdu. Zablenem se ko tele u šarena vrata. Koji sad Kockar? Spisatelj, neki čudan. U ruku je stalno nosio glavu cuncukreta i u krv mu bilo da izigrava velike ličnosti, a pomalo je i sas muškim šurovo. Guzičar, ko naš Pajica. Zatekli ga jedamput, kako se na kanabu mazi sas deranom od svoji deset-dvanajst godina. Onda ga pošlju na robiju. Miluj robijaše, mater ti guzičarsku! Odande se vratio još gori. Kaki se Riđa oždrebi, taki celog veka ostane. Nema tu boga. Kao, kad je kockar mogo da se proserava u ono vreme zašto da on sad, kad je svet što se kulture tiče odšanto nekoliko koraka napred, ne tera negovo. Kurči se. Drugi put guro je zeca Boricu u dečija kolica. Ubogaljen u neke ko frula uzane čakčire. Kratke, ko da je u baru šnajder meru uzimo. Crvene. Noge dlakave, venama prošarane. Nepodšišan, obuio apostolke, natako na nos plastične naočare. Kolica ordinarna, izgrebana. Sigurno iz Đukošina, neko i gurno u vodu. Ko đavo cvrču, točkovi klamću, a unutra čuču zec. Iza korača Mariška. Sve su se krstili za njim. Čopor dečurlije i pratio na odstojanje. Vlastimir je siso ludo mleko.

Zalađeni, po praznoj glavi i plitkoj pameti rođeni mu brat, Kovin sin Svetislav, nema mlogo godina. Tu oko dvadest. Trebo je ženske motati, to je za njega. Koristiti priliku dok je krv vruća. Kad se oladi, kasno je. Njemu ni ukraj pameti bilo da uvati neku drndalicu i odvede iz crkvene porte. Šta kome bog da, od tog se ne umire. Tim slikerisanjem se zaludio posle ocove smrti. Probitandžio, kiku pustio, bradu. Samo mu nos virio iz dlaka, glava ličila na vrapčije gnjizdo. Nasad jaja bi stao. Jebem mu mater ako ne bi! Guščija, krupna.

Bar da su ga ranije u vojsku odneli. U red oni tamo bi ga doterali, kući bi došo miran ko bubica. Kovi palo sleme na teme. Jadna žena, sva se smanjkala od posla.

On, taj gigoja, celo leto luto pa ataru. Vodi kera. Ker ćorav na jedno oko, uskežečen na jednu stranu i šugav po celom sebi. Čas si i vidio pored Budišinog kanala, čas

u Duboki Dol, čas kod Grastićovog bunara. Lunju kroz žita. Idu nuz Zlaticu, obilazu ćuprije, zaviju iza krivina. Gazda ispodpaze steže daščurine, napred korača i gleda di vrane letu. Ker smoto rep između nogu, jezičina mu se do zemlje otabačila. Za gazdom trčkara sve nekako nalevo. Iznenada banu iz travuljine sirka, iz kukuruza se pojavu. Svetislav i Grozdan. Da i ne poznaješ, sračku bi dobio. Svetislav sedne na uzglavnicu, natempira dasku na koleno. Ko pasulj da trebi, tako sagne glavu u krilo, ko da broji mak. Grozdan čuč malo dalje, škljoca zubima na muve i leptirove. Svetislav maže po daski. Biće on slikar. Žutilo ga interesuje, žita. Bulke, crveno. Drugi Van Bog, nama labavo. Raspriča se i za tog Van Boga. Niko živ tog u životu ni za suhu šljivu nije jebavo, ni zarezivo. Ismijavali ga, iz mesta u mesto proterivali. Za njim su itali trulavi paradajz, grudve. Iznerviran i ožučen, po je uveta brijačem oceko. Onda ga odnesu u ludnicu. Tamo mu se pričinjavale vrane, beli mišovi, švrake. Čin on otvori usta, iz neba prne vrana – pravac njemu u grlo. Zakašlje se Vikent, pljune. Na zemlju leži maće bez glave. Jeste jeli kade kiseli mačića? Opet Vikent pljune, al nju, vranu, nikako da ispljune. Neke druge zgadije ispadu napolje: tvorovi, gusenice, rčkovi. Ubije se jednog lepog dana, na gadan način. Uzme pištolj, u najgušće žito se zavuče, malko gleda kako se ono talasa i žuti, žalosno uvuko pune grudi vrućog lufta, još žalosnije ispuvo luft u luft, nuslonio cev na pupak, poslednji put je pogleda žito. Duum! A danas se za njegove sliku otimu svi svecki budžovani. Onabik, šta ti je znam, Šokfeler.

Zato što Svetislav nije teo da bude obični Svetislav nego Van Bog, mi Svetislava nismo zvali Svetislav nego Vincaija Van Bogen.

Kazo sam da mu je otac umro? Jesam, još na početku. Pijan, padne u sneg, a ujutru ga nađu ukrućenog. Čiča, kad je pošo po surutku. Mati ga je podigla. Onako joj je i zafalio. Nije tela, sasvim slučajno, prospe žena kabo pomija po njegovim mazarijama. Razveže je jedamput po levom oku tako lako da dve nedelje na sokak nije izlazila. Od sramote, tvoje da te govno šopa. I kad se pojavila, još

se poznavalo modro. Uspaljen, zgrabi Svetislav te njegove penzlice i četkice. Jovanska mećava, sneg do pojasa zavijo, keru da ne isteraš na sokak, gazi živopisac mokrinski prema Vlastimirovoj kući. Za njim prtom, rabro prodire Grozdan. Ker je najverniji prijatelj čovekov.

Tako se sastadoše dva brata po fijuufiiić liniji, dvojica stvaraoca besmrtni dela. Mlada luda i starija luda, krpa i zakrpa. Koza, ker. Cela četa.

Ti kuda prođu, trava više ne rasti.